

ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ВЛАСНИХ НАЗВ У БОЛГАРСЬКИХ ОФІЦІЙНИХ ТЕКСТАХ

Оксана Лазор, Ольга Албул

Анотация: В статията става дума за начините на предаване на украинските собствени имена в официални текстове на български език и за необходимостта от експониране на тяхната национална принадлежност. Стратегиите за предаване са проследени въз основа на документи, удостоверяващи юридически факти.

Ключови думи: собствени имена, украински език, български език, стратегии за предаване, експониране на националната принадлежност.

Україна стала незалежною державою на початку 90-х років ХХ. У зв'язку з цим українська мова набула статусу державної і стала суб'єктом міжнародної комунікації. Українські оніми, відтак, отримали право на якомога точніше відтворення свого оригінального звучання в текстах іншими мовами. Мусимо, однак, констатувати, що в мовах-реципієнтах, зокрема болгарській, згадане право часто порушують, мотивуючи це так званою традицією, яка склалася під впливом панівної в колишньому Радянському Союзі мови – російської.

На сторінці „Україна“¹ болгарської Вікіпедії назви міст *Київ, Харків, Дніпропетровськ, Львів, Кривий Ріг, Чернігів* та ін. все ще залишаються переданими саме в згаданий спосіб: *Киев, Харьков, Днепрпетровск, Львов, Кривой Рог, Чернигов*². Це стосується також і похідних від них утворень. Назви областей України в офіційних текстах болгарською мовою звучать як-от *Днепрпетровска, Ивано-Франковска, Киевска, Львовска, Ровненска, Черновицка* та ін.; назву однієї з вулиць міста Луцька передано назвою „*Киевски майдан*“, назви установ міста Львова та Львівської області – назвами *Лвовско градско управление на правосъдието* та *Николаевски РС ГУ ДМС на Лвовска област*. В окремих документах болгарською мовою ми виявили також назви *Лвовска област* та *град Львов*, котрі явно порушують існуючу традицію. Кваліфікувати таке написання як орфографічні помилки, на нашу думку, не можливо. Ідеться про кілька незалежних один від одного тексти, завірені нотаріусами з різних болгарських міст. Крім того, сама «російськість» експонування

¹ Див.: <https://bg.wikipedia.org/wiki/Україна>

² Зауважимо принагідно, що подібне можна спостерігати й на сторінці „Україна“ польської Вікіпедії (<https://pl.wikipedia.org/wiki/Ukraina>): *Winnica, Makiejewka*. На географічній карті, що є ілюстрацією до згаданої сторінки, назву найбільшої ріки України поляки подають у російському звучанні – *Dniepr*, а ось нову назву міста з колишньою назвою *Дніпропетровськ* – в українському: *Dnipro*. На сторінці „Україна“ чеської Вікіпедії (<https://cs.wikipedia.org/wiki/Ukrajina#M.C4.9Bsta>) „українськість“ звучання передано в назвах *Makijivka, Vinnycja, Černihiv*, „російськість“ – у назвах *Dněpropetrovsk, Krivoj Rog, Nikolajev*. На сторінці „Україна“ британської Вікіпедії (<https://en.wikipedia.org/wiki/Ukraine>) знаходимо українські назви *Chernihiv, Chernivci, Dnipropetrovsk, Lviv, Ivano-Frankivsk, Mykolaiv, Ternopil* та російську *Kiev*.

згаданого оніма наводить нас на думку про усвідомлення важливості передачі звучання питомих форм онімів засобами мови іншого народу.

Допомогти болгарам подолати спосіб сприйняття українських географічних назв та назв, похідних від них, через призму російської мови, можуть, на нашу думку, власні імена осіб. Специфічна фонорморфемна структура цієї категорії онімів впливає на усвідомлення «нетожсамості» українського та російського, примушує мову-реципієнта створювати нові стратегії для їх передачі, а згодом застосовувати ці стратегії для відтворення решти власних назв.

У двадцятьох офіційних текстах болгарською мовою, що, зокрема, посвідчують юридичні факти (свідoctва про народження, свідoctва про шлюб, свідoctва про розлучення, різноманітні доручення) і послужили джерелами для нашого вивчення експонування українських онімів носіями болгарської мови, ми виявили кілька таких стратегій.

Звісно, найпоширенішим способом передачі власних імен українців в офіційних болгарських текстах все ще залишається так званий традиційний. Громадяни України виступають в актах компетентних органів державної влади Республіки Болгарії як-от: *Светлана Степановна Зенина* замість *Світлана Степанівна Зенина*, *Алла Николаевна Гордиенко* замість *Алла Миколайівна Гордиенко*, *Светлана Романовна Панко* замість *Світлана Романівна Панко* (можливо також *Панько*), *Наталия Анатолиевна Старова* замість *Наталия Анатолійівна Старова*, *Ирина Осиповна Павкевич* замість *Ірина Йосипівна Павкевич*, *Ярослава Евгеньевна Михайлова* замість *Ярослава Євгенівна* (чи *Євгенійівна*) *Михайлова*. Вважаємо, що сприяє існуванню цієї стратегії не стільки брак в Болгарії фахівців-україністів, скільки існування в паспорті громадянина України сторінки, що дублює україномовний запис певних даних записом російськомовним. Цей дубльований запис позначається, на нашу думку, і на відтворенні болгарською мовою назв географічних та назв, похідних від них.

Принагідно зазначимо, що одне з доступних нам доручень, завірене болгарським нотаріусом, було видане болгарськими громадянами на ім'я громадянина України *Hladun Mykhailo*, тобто на підставі закордонного паспорта особи, в якому обов'язковим є запис імені та прізвища засобами латинської графіки. Говорити про появу якоїсь нової тенденції в передачі українських онімів в офіційних болгарських текстах на підставі цього одинокого випадку буде завчасно, а ось наголошувати на фіксації подібного – необхідно.

Далі можемо говорити про намагання експонувати засобами болгарської мови української приналежності власних імен осіб. Про це свідчитимуть такі приклади

відтворення: *Диана Олександрівна Винниціка, Ольга Григорівна Бойко, Васил Іванович Романюк, Людмила Едуардівна Ангелова, Бабич Ирина Юриївна, Анастасова Юлія Григорівна.*

У відтворенні в болгарському тексті імені, по батькові та прізвища української громадянки як *Лариса Михайловна Загребельна* спостерігаємо поєднання так званої традиції – *Михайловна* замість *Михайлівна*, експонування національної приналежності – *Лариса Загребельна*, а не *Загребельная*, максимальну точність у передачі звучання – *Загребельна*, а не відповідно до норм болгарського правопису *Загребелна*. У написанні українських імені та прізвища *Анатолій Стукановський* як *Анатолій Стукановський* – експонування національної приналежності і максимальну точність у відтворенні звучання.

Передачу власних імен українки *Сушинської Ліліани Михайлівни* в офіційному тексті болгарською мовою як *Сушинска Михайлова Лилиана* можемо трактувати як таку, що відповідає прийнятим в Болгарії нормам фіксації імені, по батькові та прізвища, а відтак нівелює їхню українську приналежність.

Як бачимо, серед кількох стратегій відтворення українських власних назв у болгарських офіційних текстах, існує така, що дозволяє українському залишатися українським у міжнаціональних відносинах. Проте її неврегульованість (*Юриївна* чи *Юрійівна*, *Стукановський* чи *Стукановский*, *Панко* чи *Панько*) ставить перед болгарськими філологами-україністами, перекладачами завдання виробити чіткі та вмотивовані принципи передачі згаданих онімів в болгарській мові. Особливого значення це завдання набуває у зв'язку з розширенням меж українсько-болгарських контактів та їх фіксації в документах, що мають юридичну силу.

Інформація про авторів:

Оксана Лазор, старший викладач

Кафедра слов'янської філології

Львівський національний університет імені Івана Франка

вул. Університетська, 1, Львів, 79000, e-mail: oksanalazor@yandex.ru

Ольга Албул, доцент

Кафедра слов'янської філології

Львівський національний університет імені Івана Франка

вул. Університетська, 1, Львів, 79000, e-mail: albul.olga@gmail.com